

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond

30. Aprill 2010

Nr: 18

Elektrooniline kuukiri

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkonna projektitoetus taotluste vastuvõtt

TEADE

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond annab teada, et projektitoetuste taotlusi võetakse PRIA poolt maikuus vastu järgnevatel kuupäevadel:

03.05.-17.05.2010.a

Projektitaotlused tuleb eelnevalt esitada hindamiseks MTÜ-le Võrtsjärve Kalanduspiirkond.
Tähtaeg **hiljemalt 10.mai 2010**

Taotlusi võetakse vastu aadressil Vaibla küla, Jõesuu, Viljandimaa, tööpäevadel kella 10.00 – 16.00 ning esitada ka elektrooniliselt aadressile jaanika@vortsjarv.ee

Projektide vastuvõtt toimub jooksvalt, taotlusi hinnatakse ning paremusjärjestus projektitaotlustest koostatakse üks kord kvartalis.

Projektitaotlusi võetakse vastu järgmistes „Võrtsjärve Kalanduspiirkonna strateegia 2009-2013” tegevussuundades:

- kala või vesiviljelustoodete töötlemine ja otseturustamine;

- kalandusega seotud turismi arendamine ja rannakülade taaselustamine;
- tegevuste mitmekesistamine;
- koolitustegevused.

Projektitoetuse taotluste **hindamiskriteeriumid** tegevussuundade lõikes on tööruhmale projektitaotluste hindamise ja paremusjärjestuse moodustamise aluseks.

2010.aasta tegevussuundade jaoks kokku oli ette nähtud 2 693 000 krooni. 2010.aasta jaanuari seisuga oli esitatud 2 taotlust kogusummale 104 928.-

Kalandustoodete töötlemise ja otseturustamise tegevussuuna taotlus oli summas 34 121.- ja kalandusega seotud turismi ja arendamine ja rannakülade taaselustamine taotlus summas 70 807.-

PRIA taotlusdokumentide vastuvõtt

Euroopa Kalandusfondi 2007-2013 rakenduskava meetme 4.1 "Kalanduspiirkondade säästev areng" projektitoetuse taotluste taotlusdokumentide vastuvõtt toimub 03.05.2010-17.05.2010

Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti Saare, Pärnu, Lääne, Hiiu, Harju, Lääne-Viru, Ida-Viru, Jõgeva, Põlva, Viljandi ja Tartu maakondlikes teenindusbüroodes.

Rohkem infot: <http://www.vortskalandus.ee/projektitaotlused/>

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond liikmete üldkoosolek !

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkonna liikmete üldkoosolek 4.mai kell 10.00 Võrtsjärve Külustuskeskuses!!

4.mai 2010 kell 10.00 toimub Võrtsjärve Külustuskeskuses Rannu-Jõesuus MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkonna liikmete üldkoosolek!

Kavas strateegia ja põhikirja muudatused, osalemisvõimalused angerjamaimude sissetoomise riigihankel, MTÜ 2009 aasta aastaaruande ülevaatamine ja kinnitamine.

Võrtsjärve käsitöö- ja kalalaat!!

Võrtsjärve käsitöö ja kalalaat toimub 5. juunil 2010 kell 14.00 – 20.00 Võrtsjärve Külustuskeskuses Rannu-Jõesuus.

Laada ajal teeb kalepurjekas Paula huvilistele lõbusõite Võrtsjärvel kell 14.30, 15.30, 16.30 ja 17.30. Sõitma saab minna korraga 15 inimest, pileti müük purjekalt.

Laadal müügisoovijatel palutakse ühendust võtta:

Käsitöölised ja käsitöötooted – Maret tel. 52 75 630, maret@vortsjarv.ee

Kalamüüjad ja kalatooted – Angela tel. 55 53 29 82, angela@vortskalandus.ee

Palume kõigil asjast huvitatutel endast teada anda **15.maiks 2010** eelnimetatud kontaktidel!!

Kokkuvõtte Kalanduspiirkondade infopäevast Jänedal 7.aprill 2010

7. aprillil 2010 toimus Maamajanduse Infokeskuses Jänedal kalanduspiirkondade infopäeva. Kalandusvõrgustiku tegevuse eesmärk on muuhulgas edendada teadmiste ja kogemuste vahetust Eesti tasandil, toetada koostöö algatamist, korraldada koostööd edendavaid temaatilisi kohtumisi ning korraldada aktiivrühma koolitust.

Infopäeva korraldamise esmane eesmärk oli kalanduspiirkondade strateegiate analüüsi sisu esmane esitlemine ning kooskõlastamine dokumendi koostamise lähtematerjali, kalanduspiirkonna strateegiate koostajate endiga. Analüüsi käis tutvustamas üks selle koostajatest, **Keiu Rõa** Ernst &

Youngi konsultant. Osalejatel oli võimalus esitada ettepanekuid ja kommentaare analüüsi sisu ja rõhuasetuste kohta. Seda võimalust ka aktiivselt kasutati samuti otsustati, et analüüsil põhineva trükise nimeks saab "Eesti rannakalanduse arengusuunad".

Peale analüüsi arutlust tutvustas **Ester Valdvee**, Maamajanduse Infokeskuse maaelu ja kalandusvõrgustiku osakonna juhtivspetsialist hangete ja ürituste korraldamise alal, kalanduse tegevusgruppidele Suveseminari 2010 konspetsiooni. Seekordne Suveseminar toimub koos Leader tegevusgruppidega 21.- 22. juuli Jänedal.

Järgmiseks sai sõna **Sirli Nellis** Kalandusvõrgustiku üksuse juhtivspetsialist ja **Andri Plato** PKAK tegevjuht, kes tegid kokkuvõtte Farneti korraldatud Euroopa tegevusgruppide seminarist. Muu hulgas anti edasi seminarilt saadud info teiste riikide edusammudest EKF rakendamisel.

Lisaks tutvustas Hr **Peeter Hussar** milliseid õppimise võimalusi pakub kalandusega tegelajale Soomes Savonlinnas asuv kutseharidus ja täiskasvanute koolituskeskus. Samuti tutvustab Hr Hussar juunis tegevusgruppidele kalandusvõrgustiku poolt juuni alguses korraldatava õppereisi sihte.

Tallinna Merepäevade 2010 infot käis jagamas **Eva Saar** sihtasutusest Tallinn 2011. Tegevusgrupid näitasid üles ka huvi Merepäevadel osaleda.

Infopäeval ettekantud materjalid leiate Maamajanduse Infokeskuse kodulehelt:
<http://www.maainfo.ee/index.php?id=164&page=3394&>

Sirli Nellis

Võrtsjärve äärsed mehed meisterdavad paate

Võrtsjärve ääres Paadimeistril on sel talvel valminud juba kolm puupaati ning neljas sai ülemöödunud nädalal põhjalaua.

Praegu on kuuris kaks paati. Üks neist lõhnab valminuna tõrva järele, teine on samuti valmis, aga ootas möödunud nädalal veel ülevõõpamist. Meistrite Marko Vaheri ja Ants Leiaru tänavune esiklaps on sünnikodust juba minema viidud.

Ants Leiaru sõnul valmivad paadid esialgu oma tarbeks, müügipaaside ehitamiseks tahab Kaleselts alles litsentsi taotleda.

«Need on aerupaadid, aga neile saab ka väikese mootori järele panna,» selgitas Leiaru. Ta täpsustas, et suure püügipaadi taga veetavaks kalapaadiks on need väikesed. Kolme aluse pikkus on 4,80-5,40 meetrit.

Töö pole just keerukas: alla põhjalaud, peale Õisu rabast toodud männikõverikest kaared ning nende peale aurutuskastist võetud männi- või lehiselauad. Ette seatakse ninapakk ja selle kaitseks veel eraldi kiiljas pakk, mis hoiab paati kokkupõrke korral. Istepinke saab sisse sättida paadiomaniku soovi järgi.

Vähem kui tolli paksused küljelauad lüüakse naeltega üksteise külge ning nende vahele topitakse ehtsat linatakk. Siis paat tõrvatakse.

«Sel talvel saame neli paati tehtud, sest kevad hakkab peale pressima,» lausus Marko Vaher.

Kümnekonna päeva eest käisid paadikuuris veeteede ameti asjamehed, et vaadata, kuidas alused Kaleseltsi meistrite käe all valmivad. Vaheri sõnul peab näiteks plastpaadi ehitamiseks olema projekt, kuid kuna Kaleseltsi mehed teevad ajaloolisi Võrtsjärve puupaate, lubab kehtiv seadus neil projekti peas kokku panna.

Paadimeistril on valminud ka kaks Võrtsjärve ühemastilist purjekat ehk kalepaati, esimene neist, Paula, lageda taeva all, Liisu aga juba paadiehituskuuris.

Viljandi kultuuriakadeemia rahvusliku ehituse kolmanda kursuse tudeng Ivo Leiaru on aluste valmimise teinud ülevaatelise koolitöö.

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond

Ants Leiaru ja Marko Vaher on just ühe paadi valmis saanud, teine ootab tõrvamist.

Allikas: Jüri E. Kukk, „Sakala“

Artikkel: <http://www.sakala.ajaleht.ee/?id=245726>

Foto: Peeter Kümmel

KALANDUSVÕRGUSTIK: õppereis Soome

Toimumisaeg: 07.06.2010–09.06.2010

Toimumiskoht: Savonlinna, Varpala

Kalandusvõrgustiku üksus korraldab juuni alguses õppereisi, mille põhisiht Savonlinna loodusvara ja keskkonna kutsekool. Reisi eesmärk on tutvuda kalandusvaldkonnas pakutavate koolitusvõimalustega, samuti tutvuda kutseõppe korraldusega, mis on soomes väga kõrgel tasemel. Kalandusega seotud õppeprogrammid on seotud nii kasvatuse, püügi, tööstuse kui ka turismi ja keskkonnakaitsega. Seda kõike tutvustatakse ka õppereisi käigus.

Tegevusgruppidest ootame osalema 2 inimest. Kui on rohkem soovijaid võib ka sellest teada anda, vabad kohad saame täita teiste soovijatega.

ESIALGNE PROGRAMM:

1. PÄEV	
Padaskala Padasjõel	• kutseliste kalameeste töö (järvekalurid), • kalasadam, • külmliin ja väikekülmutus
2. PÄEV	
Savonlinna kutsekooliga tutvumine	• Erosen Kala (järvekala töötlemine), • rüsapüük
Savonlinna turg	• kalakioskid
Õhtune programm	• vaba vestlusring kalanduskoolitusest Varpala saunarannas • saun
3. PÄEV	
Saima kala teadus ja vesiviljelus	
Enonkoski Kotkan Maretarium	akvaariumikeskus
Reis koju	

Huumori nurk

LIHTNE JA MAITSEV PUUVILJAKOOK.

1 dl suhkrut
4 muna
2 dl kuivatatud puuvilju
1 tl soola
4 spl sidrunimahla
pähkleid
2 liitrit whiskyt

Võta keskmise suurusega kauss. Kontrolli whisky kvaliteeti seda maitstes. Vala whisky detsiliitrimõõdunõusse ja joo. Korda. Pane elektrimikser tööle.

Proovi uuesti kas whisky on ikka veel kvaliteetne. Sega 1 dl võid ühte suurde kaussi, lisa 1 spl sukurt ja vahusta jälle. Maitse kas whisky on ikka veel hea, joo veel üks mõõt.

Lhüllita mikser välja.

Toksi kaks kanamuna ja valla kaushshi, koos kuivatatud puruviljadegaa...

Käivvitta mikser jälle... Kui need viljad kuivutunud jäävad kaushshi külje kinni, tiri lahti kruffikeerajja abil. Maitse shiis kas whisky on ikka veel kõlbulik. Sciish scha lischad 2 dl soola või mischkit taolisht. Shee polle nii tähtish. Ploovi whischkyt. Lisha shidronimahhl, lisha üks õöks shupi... lushikas... shukruth, või midagi, äsch... mida kuradit...

Määri ahju. Keri ahjuvorm 220 kraadhi pääle, ära unusta miksherit vällja lhülittadda. Vishka kaushsh aknast väljja ja ...niishiish proovi sheda whischyt mish on veel järgi jäänud shinna paganama pudhelishe. Mine maggama... Kesh kurat tahab sheda puuviljakookhi...?

Emajõe tõus ületas kümnendi rekordi

Viimati tõusid Emajõe vood 290 sentimeetrit üle kokkuleppelise nullpunkti 2005. aasta jaanuaris. 6.aprilli hommikul sai see tähis löödud, ent vesi jätkab kerkimist.

Selle aastatuhande esimesel kümnendil ei ole veel nii palju vett Emajões olnud. Veel pisut kõrgem oli veeseis 1999. aasta aprillis, mil automaatjaam näitas 297-sentimeetrist taset. On tõenäoline, et seegi number saab hommikuks löödud.

Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi hüdroloog Ene Randpuu märkis, et tõus jätkub, sest veehorisont on tõusuteel ka Emajõe toitvates Võrtsjärves ning Pedja- ja Põltsamaa jões. Viimastele lisavad Pandivere kõrgustiku ja Endla soo suurveed 7-8 tõususeentimeetrit ööpäevas. Samavõrra kerkib Võrtsjärv.

Ka Tartu linnavalitsus juhib linlaste tähelepanu sellele, et Emajõe veetase on tõusmas ning palub madalamates piirkondades elavatel tartlastel oma keldrid üle vaadata.

«Viimase kahe ööpäevaga on Emajõe veetase tõusnud 10 sentimeetrit ööpäevas. Prognooside järgi tõuseb veetase veelgi ja elanikud peaksid oma madalamates kohtades asuva vara üle vaatama ning kõrgemale tõstma. See puudutab peamiselt Supilinna ja Vana-Ihaste elanikke,» kinnitas Tartu linnamajanduse osakonna juhataja Rein Haak.

Päästkeskus soovib üleujutuse ohualas elavatel majaomanikel sulgeda keldrite õhutusavad ja ukсед-aknad nii, et vee juurdepääs oleks takistatud ning palub üle vaadata ka keldrites ja madalamatest kohtades olevad elektriseadmed, et need veega kokku ei puutuks.

Hädaabi numbril 112 tuleks helistada siis, kui tegemist on eluohtliku olukorraga, lisas Haak.

Tartu veebilehel asuvast [rubriigist](#) saab kontrollida ka oma kodu kõrgust merepinnast ning jälgida Emajõe veetase seisu ja soovitusi üleujutuse korral.

Allikas: "Tartu Postimees"

Foto: Margus Ansu

Artikkel:

<http://www.tartupostimees.ee/?id=246240>

KALANDUSVÖRGUSTIK: Tallinna Merepärvad 2010

Toimumisaeg: 16.07.2010–18.07.2010

Toimumiskoht: Eesti, Tallinn

Selle suve suurim perepidu Tallinnas!!! SA Tallinn 2011 kostöös Kalandusvõrgustiku üksusega kutsub kõiki kalanduspiirkondade esindajaid ning ettevõtjaid osavõtma selle suve suur sündmusest Tallinnas, Tallinna Merepäevad 2010. Nii nagu eelmiselgi aastal on toimumiskohaks Tallinna Lennusadam. Kohapeal on olemas "Kala teeb head" telgid mille all osalejad saavad mõnusalt ja turvaliselt tutvustada oma piirkonda ning tegevusi. Kuna tegemist on peredele suunatud üritusega siis ennekõike osalejad võiksid mõelda sellele kuidas kaasata lapsi ja mida pakkuda nende vanematele!

Sellel aastal on osalejatel võimalus kõigil kolmel päeval valmistada ja müüa kohapeal valmistatud kalasuppi, küpsetatud kala, ning pakkuda kaasa võetud tooteid. Selleks, aga tuleb **enne kindlasti** võtta ühendust merepäevade korraldaja Eva Saar'ega (e-posti aadressil: Eva.Saar@tallinn2011.ee.) kes Teile asjakohased load muretseb. **Ühendust tuleks võtta kindlasti enne 15 maid 2010!**

Kindlasti tuleks mõelda oma tegevuse planeerimisel mida pakkuda lastele ja mida nende vanematele.

Lennusadama kolme päeva kavad:

Reede, 16. juuli 2010

15.00-15.05	Merepäevade avamine
15.05-16.00	Muusika
16.00-16.45	Tallinna Tuletõrjeühingu Puhkpilliorkester
17.00-17.45	Kaitseväge orkester
18.30-19.30	Untsakad
19.30-20.00	Muusika

Igal täistunnil võitjate autasustamine

Lennusadama territooriumil kella 15.00 - 20.00

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond

18.00-18.30 Politsei- ja Piirivalveameti lennusalga näidisesinemine
Avatud on Eesti laevad Suur Tõll, Lembit, Kalev, Turm, Blue Sirius, Runbjärn, Jõmmu. Lisaks purjetamine robinsonidel, sõitmine haabjatel, täispuhutud bassein sukeldumiseks ja mudellaevade demonstreerimiseks, Meremuuseumi väljapanekud ja näitus, Veeteede Ameti, EMA Merekooli, Keskkonnaministeeriumi, Keskkonnaameti, Keskkonnainspektsiooni, Põllumajandusministeeriumi telgid. Sadamakail avatud telgid, pakutakse süüa ja juua.

Laupäev, 17.juuli 2010

11.00-11.05	Päeva avalööök
11.05-14.00	Muusika
14.00-15.00	Untsakad
15.00-16.00	Muusika
16.00-17.00	Kihnu Poisid
17.00-18.00	Muusika
18.00-18.45	Untsakad
20.00-21.30	Lõpukontsert
22.00	Korraldajate ja toetajate vastuvõtt Suurel Tõllul

Igal täistunnil võitjate autasustamine.

Lennusadama territooriumil kella 11.00-19.00

13.00-15.00 Kalade rappimise ja uhhaa valmistamise võistlus

- **kalasuppi keetmine - sellel aastal kõigil võistlusest osavõtjail supi algkomponendid samad. Võistkonda kuulub kuni 3 supimeistrit**
- **kalade rappimine - piirkondade vaheline kilu/räime puhastamise võistlus**

15.00-16.00 PKL ning Politsei- ja Piirivalveameti lennusalga näidisesinemine
Avatud Eesti laevad Suur Tõll, Lembit, Kalev, Turm, Blue Sirius, Runbjärn, Jõmmu. Lisaks purjetamine robinsonidel, sõitmine haabjatel, batuut „Piraatide laev“, täispuhutud bassein sukeldumiseks ja mudellaevade demonstreerimiseks, Meremuuseumi väljapanekud ja näitus, Veeteede Ameti, EMA Merekooli, Keskkonnaministeeriumi, Keskkonnaameti, Keskkonnainspektsiooni, Põllumajandusministeeriumi telgid. Sadamakail avatud telgid söökide ja jookidega.

Pühapäev, 18. juuli 2010

11.00-12.05	Päeva avalöök
11.05-14.00	Muusika
14.00-15.00	Audru Jõelaevanduse Punt
15.00-16.30	Väikeste Lõõtspillide Ühing
16.30-19.00	Muusika

Igal täistunnil võitjate autasustamine.
Lennusadama territooriumil kella 11.00-19.00

Avatud on Eesti laevad Suur Tõll, Lembit, Kalev, Turm, Blue Sirius, Runbjärn, Jõmmu. Lisaks purjetamine robinsonidel, sõitmine haabjatel, batuut „Piraatide laev“, täispuhutud bassein sukeldumiseks ja mudellaevade demonstreerimiseks, Meremuuseumi väljapanekud ja näitus, Veeteede Ameti, EMA Merekooli, Keskkonnaministeeriumi, Keskkonnaameti, Keskkonnainspektsiooni, Põllumajandusministeeriumi telgid.

Sadamakail avatud telgid söökide ja jookidega. Täpsema informatsiooni merepäevadel toimuva kohta leiate nende kodulehelt: www.tallinnamerepaevad.ee

Kalepurjekas seilas Viljandi järvele !

Nädalavahetusel veoki järelhaagisel Valma paadikuurist Viljandi järvele jõudnud kalepurjekas Liisu hakkab uues asukohas lõbusõite tegema.

Algatuse taga seisavad mittetulundusühingu Kaleselts mehed Ants Leiaru ja Marko Vaher.

«Idee tuli ootamatult nagu ikka,» lausus ühingu juhatuse liige Leiaru. «Mullu sõitsime Liisuga Võrtsjärvel ning inimesed tundsid huvi, miks ei võiks seda teha ka Viljandi järvel.

Otsustasimegi tänavu proovida. Teine purjekas jääb Võrtsjärvele.»

Esimese ametliku sõidu teeb Liisu sel laupäeval, 1. mail. Edasi läheb kale Viljandi järve vetevooge kündma juhul, kui sõit on ette tellitud. Niisama kalda ääres seistes Liisu sõitjaid ootama ei hakka, sest kaks peamist meeskonnaliiget on kutselised kalurid ega saa põhiametit unarusse jätta.

Leiaru sõnul võetakse pardale kuni 25 huvilist, aga kes tahab, võib paadi ka ainuüksi enesele reserveerida.

Liisu on uus veesõiduk, mis sai esimest korda vette mullu augusti viimasel päeval. Kalepurjekal on ka mootor, seega ei sõltu liikumine ainult sobivas suunas puhuvast tuulest. «Niipalju kui võimalik, liigume siiski purjede jõul,» lausus Leiaru.

Kalepurjekas on ligi 12 meetrit pikk ja 3,8 meetrit lai ning tema süvis on 40 sentimeetrit. Kaks kolmnurkset purje ulatuvad pindalalt peaaegu 70 ruutmeetri.

Vaata lähemalt: www.kaleselts.ee

Allikas: <http://www.sakala.ajaleht.ee/?id=255366>

Konkurss „Eesti avastamata aarded 2010. veeturism“

Konkursi eesmärgiks on tunnustada sihtkohti, mille väärtus põhineb veekogu ja selle ümbruskonna mitmekesisusel ja looduspärandil (tavad, uskumused, traditsioonid, maastikud), ning kus arendatakse jätkusuutliku turismi printsiipidel põhinevaid turismitooteid.

Sel aastal otsitakse neid ranniku-, järve- ja jõeäärseid turismisihtkohti, mis edendavad uuenduslikke lähenemisviise, pakkudes veeturismi teenust viisil, mis arendab kvaliteetsemat keskkonda, tuleb toime hooajast tingitud probleemidega ja tasakaalustab populaarseimate ja rahvarikkaimate turismisihtkohtade turismivoogusid. Mille algatused ja pakutavad tooted kannavad veekogu ja ühiskonna vahelisi antropoloogilisi, arheoloogilisi, ajaloolisi, arhitektuurilisi, kunstilisi, teaduslikke või kirjanduslikke väärtuseid/huvisid.

Sihtkoht antud konkursi mõistes on veekogu ja selle lähiümbrus (kaugus veekogust kuni 35 km).

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond

Võrtsjärve piirkonna 3 veeturismi toodet on välja töötatud arvestusega, et need kataksid ära nii aastaringi (toodet nii kevadeks, suveks, sügiseks kui talveks) kui ka erinevad teemavaldkonnad (kultuur, loodus ja linnustik ning kalandus).

NIMI: Kuula Võrtsjärve !

(2-päevane, toodet pakutakse suvehooajal 1. juunist 31. augustini)

KIRJELDUS: Esimesel päeval saabub grupp (optimaalne suurus 15-30 inimest) Võrtsjärve Külustuskeskusesse Rannu-Jõesuus. Saabumisel antakse Võrtsjärve SA turismikorraldaja poolt põgus ülevaade külustuskeskuse tegemistest ja piirkonnast tervikuna, pakutakse kohvi-tee ja suupisteid.

Peale külustuskeskusega tutvumist sõidetakse edasi Vehendi külas asuvasse Järvemuuseumi „Kalalasse“, kus akvaariumisaalis saab näha Eesti magevetes elavaid kalu, nende seas on ka haruldasi ja kaitse all olevaid liike. Ilma veeta akvaariumisse on välja pandud Võrtsjärvest püütud kõige suurema kala - valgeamuuri mullaazh. Kindlasti pakub huvi läbi suurendusklaasi jälgida lombis elavaid asukaid.

Limnoloogiakeskuse muulil ootab sõitjaid kalepurjekas ja tema lõbus kahemeheline meeskond. Kalepurjekas pakub ehedat elamust selle traditsioonilisel viisil. Süüakse angerjasuppi, pajatatakse lugusid endisaegsetest kalapüügiviisidest ja kaluritraditsioonidest ning Võrtsjärve piirkonna elust tänapäeval. Giidi ja tõlgina teeb reisi kaasa Angela Leiaru MTÜst Võrtsjärve Kalanduspiirkond.

Kale on Võrtsjärvel kasutusel olnud traditsiooniline puust traalerpurjekas, mida tema graatsilise välimuse tõttu tihti ka lõbusõitudel ja regattidel kasutati. Saleda kerega kalepurjekal on kaks kolmnurkset purje – masti küljes suur põhipuri ja selle ees väike kliiverpuri. Traalimisel liikus purjekas külge ees allatuult, vedades purjeka küljel kalet (traali). Nimi kale ongi tulnud traalimisel kasutatud suuresilmalise võrgu ehk kale järgi. Parematel päevadel, mis jäid 1930–1970 aastate vahele, võis Võrtsjärvel näha koguni 70 kalepurjekat.

1960. aastate lõpus hakati Võrtsjärve asustama angerjamaine, mille tagajärjel hakati laialdasemalt kasutama mõrrapüüki. Üks püügiviis hakkas segama teist ning lõpuks kalega traalimine keelati. Peale keeldu kaotasid kaled oma mõtte ning ajapikku hävisid. 1985. aastal põletati Valma küla viimane purjekas jaanitules.

Kalepurjekate ehitamise traditsioonide taaselustamiseks loodi 2007.aastal MTÜ Kaleselts, kus ehitatakse nii kalesid kui sõudepaate ning nende tegevusega saab tutvuda nende kodulehel www.kaleselts.ee kui ka Valma külas kohapeal. Esimene tänapäevane Võrtsjärve kalepurjekas valmis Võrtsjärve SA toel 2005.aastal.

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond

Kalepurjekas viib reisijad Pikasilla sadamasse, kus buss juba ootab ning sõidutab külastajad edasi Riidaja külas asuvasse Torupillitalu. Kus mujal võiks saada torupillimuusikast ja -traditsioonidest parema ülevaate kui legendaarsete Taulide rajatud Torupillitalus, ainult 10 kilomeetri kaugusel Võrtsjärvest. Torupillitalus võtab külalised vastu peremees Ants Taul, kes tutvustab torupillimuusikat ning pillivalmistamise traditsioone kui üht olulist osa Võrtsjärve piirkonna inimeste kultuurielust. Peremehe hobiks on lennundus, tänu millele saab lisaks torupillimuusikale põgusa pilgu heita ka lennundusega seonduvatele teemadele.

Torupillitalus süüakse ka õhtust, käiakse saunas, jäädakse ööbima. Õhtul saavad külalised kuulata Anu ja Triinu Tauli kontserti autorilauludest, mis inspireeritud pärimusmuusikast.

Teisel päeval peale hommikusööki Torupillitalus sõidetakse külastama Tarvastu käsitöötuba, kus perenaine tutvustab kohalikku käsitööd ja mulgi kultuuri laiemalt. Käsitöö-õpitoas saab igaüks endale valmistada kaaruspaela (punane pael, mis ehib mulgi kuube). Tutvustatakse ja maitstakse Eesti rahvustoite, mis on ühtlasi toote viimane ja teemat kokkuvõttev tegevus. Vajadusel transporditakse grupp järgmisesse soovitud sihtkohta.

PAKKUJAD: Võrtsjärve Sihtasutus, Järvemuuseumi „Kalala“; Torupillitalu, OÜ Anutar, Tarvastu Käsitöökoda

NIMI: Vaata Võrtsjärve!

(3-päevane, toodet pakutakse kevad- ja sügishooajal 20. aprillist 20. maini ning 25. septembrist 5. novembrini)

KIRJELDUS: Grupp (optimaalne suurus 10-15 inimest) saabub Võrtsjärve Külustuskeskusesse Rannu-Jõesuus, kus neid võtavad vastu Võrtsjärve Sihtasutuse esindaja (Võrtsjärve SA, Maret Kallejärvi) ning linnuvaatlusretke retkejuht (OÜ Natourest, Triin Ivandi). Tutvustatakse külustuskeskuse võimalusi ja piirkonda tervikuna, antakse põgus ülevaade läbirändel olevatest linnuliikidest (hanelised, kurvitsalised, partlased jt). Külustuskeskuse kohvikus pakutakse kergelt lõunaeinet. Linnuvaatlust tehakse 1. päeval Võrtsjärve ääres ning 2. ja 3. päeval hiigelkanuuretkes raames Alam-Pedja looduskaitsealal.

Kõige esinduslikum linnupaik Võrtsjärve ääres on Väike-Rakke polder, seda eelkõige rändeaegadel ja kõrge veeseisuga. Hanelised ja kurvitsalised toituvad Tamme ja Sangla vahelistel põldudel ja puhkavad üleujutatud poldril. Hanesid (peamiselt suur-laukhane) on siin kevadeti loendatud kuni 35 000 isendit, sügiseti isegi kuni 50 000 isendit, hanede seas on kohatud ka haruldusi – näiteks punakael-laglet. Rohkesti peatub poldril viu-, luitsnokk- ja rägaparte, sõtkaid ja punapea- varte, siin kohtab ka väikekosklaid, tutt- ja hallpõsk pütte jt veelinde. Kurvitsalistest peatub poldril kõige enam

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond

suurkoovitajaid, tutkaid, muda- ja tumetildreid. Väike-Rakkes on nähtud ka selliseid haruldusi nagu lammitilder, väikehuik ja kuldhänilane. Suur hulk peatuvaid veelinde meelitab ligi ka hulgaliselt röövlinde. Võrtsjärve roostikes pesitseb rohkesti hüüpe, roo-loorkulle, tiigi- ja rästas-roolinde. Sügisrände aegadel on Võrtsjärve eripäraks (lisaks suurtele haneparvedele) väikekosklate massiline läbiränne.

Tamme paljandi maastikukaitseala asub Võrtsjärve idakaldal Rannu valla Tamme ja Neemisküla vahelisel alal. Siin paljandub Aruküla lademe liivakivi. Tamme paljand on tuntud rüükalade leiukohana. Kõrgelt paljandilt avaneb paiguti hea vaade ka järvele.

Peale huvitavat ja muljeterohket linnuvaatluspäeva sõidetakse Vaiblasse Veldemani Puhkemajja, kus süüakse õhtust ja jäädakse ööbima. Saun on samuti küllastajatele kätud.

Lisaks linnuvaatlusele väljas, pakume õhtul vaatamiseks suurepäraselt slaidiprogrammi „Linnulennul mööda Emajõe“ loodusfotograaf Arne Aderi esituses, kes on nimetatud programmi üks autoritest. Kui soovitakse üldisemat ülevaadet Eestimaa loodusest, on võimalus tellida ka mõni teine slaidiprogramm Arne Aderi varamust. Arne Ader on ka suurepärase jutuvestija ning kindlasti suudab pakkuda jutuga piltidele olulist lisaväärtust.

Teise päeva hommikul süüakse hommikust Veldemani Puhkemajas ning seejärel suundutakse Rannu-Jõesuusse, kus võtab grupi vastu kanuuretki juht (OÜ 360 kraadi matkagiid Bert Rähni), kes tutvustab marsruuti, annab ülevaate eelseisvast retkest, räägib turvalisusest ning veendub, et kõik grupi liikmed on varustatud päästevestidega.

Alam-Pedja kanuumatka peateemad on Eesti ühe suurima ja liigipääsmatuma kaitseala metsik loodus ning eripalgeline sisevete võrk. Aerutame Emajõesel, Pede jõel, Põltsamaa jõel, teeme ringi Võrtsjärvel, vaatame kopraid, kuulame linde ja ulume hunte välja. Kanuudega sõidetakse Jõesuust Palupõhja külla, pannakse asjad looduskooli, süüakse matkasööki.

Enne päikeseloojangut minnakse tagasi jõe, sest alles siis läheb seal tõeliselt põnevaks. Emajõe vanajõed on ideaalseks elupaigaks kobrastele. Aerutatakse vaikselt mõne koprakuhila juurde, kus tõenäoliselt õnnestub meil mõnda looma vaadelda. Pimenedes liueldakse vaikselt allavoolu ja üritatakse huntide ulgumist kuulda. Eriti sügiseti on susid väga suhtlemisaltid, kuna just sel ajal õpetatakse kutsikatele hundielu. Kitsed, sead ja põdrad tulevad luhtadele toituma ja hundikari järgneb neile. Võib olla on meil õnne ja juhtume sel õhtul huntidega samas kandis olema...

Õhtul tehakse sauna ja muljetatakse kamina ees. Matka teisel päeval aerutatakse Pede jõe suudmesse ja sealt edasi Põltsamaa jõe. Matk lõpeb Laashoone silla juures. Päeva jooksul vaatleme väga erinevaid jõemaastikke. Kõigepealt jõuline ja kiirevooluline Suur-Emajõgi, siis vaikne, lai, sirge ja tumedaveeline Pede ning lõpuks kitsas ja kääneline Põltsamaa jõgi. Vajadusel transporditakse grupp järgmisesse soovitud sihtkohta.

PAKKUJAD: Võrtsjärve Sihtasutus, OÜ Natourest, OÜ 360 kraadi, Veldemani Puhkemaja, Loodusemees OÜ

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond

NIMI: Maitse Võrtsjärve! (2-päevane, toodet pakutakse talvehooajal, kuupäevad sõltuvad ilmastikuoludest)

KIRJELDUS: Grupp (optimaalne suurus 10-15 inimest) saabub Valma külla, kus neid võtab vastu MTÜ Kaleselts esindaja Marko Vaher. Valma kalurite eestvõttel tutvustatakse endisaegseid kaluritraditsioone, käiakse järvel jääalust kalapüüki tegemas. Lõunasöögi käigus saab maitsta Võrtsjärve kalurite valmistatud kohalikku kala.

Võrtsjärv on olnud kalarikas veekogu läbi sajandite. Tänapäeva Võrtsjärvest ja tema sissevooludest on püütud 36 kalaliiki. Peamisteks tööstuskaladeks on koha, angerjas, latikas ja haug. Palju on ahvenat ja särge, pidevad asukad on räabis, peipsi tint, säinas. Viie- ja kuuekümnendail aastail oli Võrtsjärvel kiisajärve kurvavõitu kuulsus, sest valdava osa kalasaagist andis väheväärtuslik prügikala. Tänu limnoloogiajaama teadurite ettepanekute (traalpüügi lõpetamine, kalakaitse tõhustamine, angerjamaimude regulaarne sissetoomine) rakendamisele on nüüd püügis ülekaalus suured ja hinnalised kalad. Võrtsjärve keskmine kalasaak on üle 400 tonni aastas, sellest 60-70% moodustab hea toidukala. Angerja üliväikest looduslikku populatsiooni Võrtsjärves on alates 1956. a. üsna pidevalt täiendatud, lastes igal aastal järve tillukesi klaasangerjaid.

Peale lõunasööki võtab grupi üle OÜ 360 kraadi mänguinstruktor, kes viib läbi matkamängu piirkonna kaluritraditsioonide ja loodusväärtuste tutvustamiseks. Peale matkamängu sõidetakse Valmas asuvasse Järveveere Puhkekeskusesse, kus süüakse õhtust ja jäädakse ööbima, soovijad saavad ka saunas käia. Õhtuseks tegevuseks pakume võimalust vaadata Arne Aderi slaidiprogramme või tellida kuulamiseks Anu Tauli kontsert.

Teisel päeval süüakse hommikust Järveveere Puhkekeskuses, kust liigutakse edasi tõukekelgumatka. Tõukekelgumatka koos piknikuga looduses viib läbi Imre Arro Väikse-Viselä Osaühingust. Mõnus looduselamus ja aktiivne osasaamine piirkonna võludest on kõigile osalejaile garanteeritud.

Pealelõunaseks ja ühtlasi kokkuvõtvaks tegevuseks pakume Valma kaluritoa külastamist, kus Angela Leiaru (MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond) annab ülevaate Võrtsjärvel kasutusel olnud püügivahenditest ja rannakalurite elust ning kunstnik Antu Ott tutvustab ainulaadseid kalanahast käsitöötooteid ning küllastajail on võimalus ise endale suveniir kaasa meisterdada või osta.

Grupi transportimine järgmisesse soovitud sihtkohta.

PAKKUJAD: MTÜ Kaleselts, MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond, Järveveere Puhkekeskus, OÜ 360 kraadi, FIE Antu Ott, OÜ Väikse-Viselä, OÜ Loodusemees, OÜ Anutar

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond

Elektroonilise kuukirja väljaandja:

MTÜ Võrtsjärve Kalanduspiirkond

Viljandi maakond

Viiratsi vald, Valma küla 70121

www.vortskalandus.ee

+372 529 8561

jaanika@vortsjarv.ee

Toimetaja:

Angela Leiaru

angela@vortskalandus.ee

+372 5553 2982